

4. Методика, дидактика та освітні практики. Частина І: тези доповідей та повідомлень учасників XI конференції школи педагогічної майстерності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого / за заг. ред. В. В. Комарова. Х., 2017. 182 с.

5. Мовчан А.В. Актуальні питання підготовки слідчих і дізнавачів для органів досудового розслідування Національної поліції України. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 12. С. 157-165.

6. Орлова О.О., Дягілева Л.Д. Реформування поліцейської освіти. Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. Х., 2019. С. 182-184

7. Основні шляхи реформування правничої (юридичної) освіти в Україні. Режим доступу: <https://dejure.foundation/library/osnovni-shliakhy-reformuvannia-pravnychoi-osvity-v-ukraini>

8. Проект Закону Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії (реєстраційний No 7147 від 28.09.2017). Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH5IJ00A.html

9. Проект Закону Про юридичну освіту та юридичну (правничу) професію (реєстраційний No 7147-1 від 17.10.2017). Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JH5IJ1AA>

УДК 343.98

Руслан Леонтійович СТЕПАНЮК, професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8201-4013>

Василь Васильович КІКІНЧУК, завідувач кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2241-6384>

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення можливості та значення використання спеціальних знань у формі судової експертизи для вирішення завдань кримінального, адміністративного, цивільного, господарського судочинства постійно зростають. Розвиваються державні та недержавні експертні установи, виникають нові галузі судової експертизи, запроваджуються новітні експертні методики. Водночас до сьогодні системної підготовки судових експертів у закладах вищої освіти не здійснюється, що пов'язано насамперед із відсутністю відповідної окремої галузі знань (спеціальності). В деяких закладах освіти системи МВС України до недавнього часу проводилась підготовка експертів-криміналістів у межах освітньої діяльності в галузі права, яка на сьогодні припинена у зв'язку з реформуванням системи юридичної освіти в Україні.

Зараз у державних судово-експертних установах претендентом на посаду судового експерта може бути особа, яка вже здобула вищу освіту рівня не нижче спеціаліста (вимога ст. 10 Закону України «Про судову експертизу») у галузі знань згідно профілю судово-експертної діяльності (вимоги щодо відповідності галузей знань і спеціальностей вищої освіти профілю судово-експертної діяльності визначені відомчими нормативними актами Мінюсту, МВС України). Присвоєння та підтвердження кваліфікації судового експерта здійснюється судово-експертними установами за правилами, встановленими відомчими положеннями. Ця діяльність фактично являє собою різновид післядипломної освіти.

У переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266, немає окремої галузі знань або спеціальності щодо судово-експертної діяльності. Водночас у переліку наукових спеціальностей, затвердженому Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14 вересня 2011 № 1057 судова експертиза віднесена до юридичних наук як складова спеціальності 12.00.09.

У зв'язку з реформуванням правничої сфери, на нашу думку, в Україні відсутні перспективи підготовки судових експертів-криміналістів за освітніми програмами в галузі знань 08 Право, оскільки концептуальні підходи щодо розвитку юридичної освіти передбачають визначення стандартами вищої освіти компетентностей, достатніх для ефективного виконання професійної діяльності за спеціальністю 081 Право. Відповідним є і змістовне наповнення матеріалу для забезпечення форм вступних випробувань та оцінювання рівня знань (єдиний державний кваліфікаційний іспит, єдине фахове вступне випробування тощо). Водночас знання та компетентності судових експертів не можуть обмежуватись сферою права. Вони також знаходяться у галузі інших, насамперед, технічних, хімічних і біологічних наук.

Таким чином, особи, які вмотивовані одержати вищу освіту для опанування професії судового експерта, не можуть здобути кваліфікацію судового експерта на жодному рівні вищої освіти, у тому числі магістерському. Така можливість виникає лише на етапі післядипломної освіти, що негативно позначається на якості підготовки судових експертів, адже під час основного навчання його результати (компетентності) знаходяться лише в одній «основній» галузі знань без урахування специфіки здійснення судово-експертної діяльності. Особливо це стосується криміналістичних досліджень (дактилоскопія, трасологія, дослідження документів, почерку, мовлення тощо), оскільки державні стандарти вищої освіти в галузі знань 08 Право не передбачають набуття здобувачами вищої освіти компетентностей щодо технічного дослідження матеріальних слідів кримінальних правопорушень, а професія судового експерта не є правничою.

Зазначені обставини зумовлюють потребу передбачити судово-експертну діяльність як окрему спеціальність, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Оскільки цю діяльність не можна віднести до предметної області однієї науки, галузь знань, до якої її доцільно включити, має визначатись насамперед щодо групи споріднених спеціальностей.

Судово-експертна діяльність здійснюється у зв'язку з дослідженням питань, що є або будуть предметом судового розгляду. У закладах вищої освіти інших держав спеціалізація судова експертиза (Forensic Science) найчастіше пов'язана (об'єднана) із підготовкою фахівців з кримінального розслідування (Criminal Investigation) та кримінології (Criminology). Отже, у вітчизняній системі галузей знань і спеціальностей підготовки здобувачів вищої освіти найбільш спорідненими до неї спеціальностями є 081 Право та 262 Правоохоронна діяльність.

Зважаючи на вказані вище аргументи щодо підходів до державного регулювання підготовки фахівців в галузі знань 08 Право, пропонуємо доповнити Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266, спеціальністю 264 «Судово-експертна діяльність». Такий крок дозволить надати поштовх до розроблення та запровадження освітніх програм, орієнтованих на підготовку судових експертів у закладах вищої освіти, в тому числі з використанням передового досвіду в цій сфері провідних зарубіжних університетів.

УДК 159.9.07:343.9.01

Nataliia Mykolaivna TESLYK,

candidate of psychological sciences, senior lecturer at Psychology, Political Sciences and Sociocultural Technologies Department, Sumy State University

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1564-8323>

Alina Romanivna HONCHARENKO,

student, Sumy State University

PROPENSITY TO VICTIM BEHAVIOUR AS A FACTOR OF CYBER-VICTIMIZATION OF YOUNG MEN

The issues and nature of the propensity to victim behaviour of the individual is one of the debatable issues of modern psychological science. With the development of technology, cyberspace victimization cases are spreading in society, which may indicate the possibility of increasing the level of personal victimization because indeed more cases of victimization have become recorded in modern times. Thus despite the fact that the study of the characteristics of victims and the propensity of people to become victims began a long time ago the relevance of the study of this issue remains as relevant. It is especially important to study the peculiarities of the propensity to victimization behaviour among young people this age group spends most of its time in cyberspace and in most it is typical for men.

To study the peculiarities of male youth's propensity for victimizing behaviour as a factor of cybervictimization.

MATERIALS AND METHODS. O. Andronnikova who made a significant contribution to victimological science defined that victim behaviour is characterized by those unconscious actions of a person, which provoke the environment to act negatively against her. In addition, the researcher identifies the following forms of propensity to victimizing behaviour: